

Ker je ta knjižica zatega del velike pomembe, naj nekoliko vrstic posnamemo iz nje.

Gotovo — pravi knez Czartoryski — bi vsakdo izmed nas poslancev si želel marljivo delati v svojem poklicu zato, da se dežela povzdigne v svojem gospodarstvu, v svoji omiki in svobodi. Tako prizadevanje pa je vmrtušeno, organiško delo težavno in osnova političnih strank skor nemogoča zavoljo glavnega vprašanja, ki na nas pritiska, in to je, kako naj se Avstrija vredi in v nji Galicija.

Prvo vprašanje je: za kaj neki prav za prav gré? Mi odgovarjamo na to, da ne gré samo za razmero Galicije do vlade in do družih dežel avstrijskih, ampak da gré zato, kako da se vtrdi Avstrija na stanovitnih podlagah.

Avstrija se je mōgla mnogo mnogo let pod policijsko, birokratično in vojaško sistemo obdržati, in ni se slišalo vprašanje, zakaj da se vzdrži in kako se vzdrži. Cesarski uradnik je nadomestoval državo, in „ultima ratio“ njena bil je žandarm. Ko pa se je začelo v Avstriji pod krilom svobode vladati, nastopilo je pri mnogovrstnih narodih z različnimi potrebami, ki so od onihmal morali molčati, vprašanje: kaj pa je prav za prav „Avstrija“? in kako, s katerimi pomočki in na katerih podlogah se more vzdržati? In vsak narod je po svojih razmerah prevdarjal to vprašanje.

Pri tem vprašanji pa se je pokazalo, da podlage národne enojnosti ni, in čutil je to tudi nemški del Avstrije. Naravno je tedaj pri vsacem pravem Avstrijancu vprašanje: v katerem smislu naj se prenaredi in presnuje država, ako hočemo, da po tolikih nesrečah zopet se povzdigne?

Tako prašajo narodi — in to je pravo avstrijsko vprašanje — in odgovor je čisto naraven, ker je tak, da zadostuje vsem narodom, in to je odgovor poštenega porazumljenja, svobodne in neprisiljene sprave, — to je federalizem.

Ta misel se vjema s preteklostjo Avstrije in prihodnostjo njeno, — s preteklostjo, ker prav naravno izhaja iz zgodovinske osnove avstrijske države, — in s prihodnostjo, ker najbolj zadostuje sedanjim svobodnim in narodnim prizadevam.

Po naših mislih ne gré dandanes za to, koliko naj narod narodu dovoli, ampak za to, kaj naj dobí vsak narod, da ima to, kar ima vsak drug narod. Koncesija je darilo, za darilo pa ni beračiti nobenemu narodu; mi prosimo le za edino to: Avstrija naj se spominja na pogoje svojega lastnega obstanka.

Knez Czartoryski potem prav jasno razlaga bistvo federalizma in da je potreben Avstriji sploh in še posebno za Galicijo, in pobija pretveze proti federalizmu, ki so le prazna mēgla; med temi je tudi to vprašanje: ali ne bi nas federalizem iz stališča svobodnih idej vrgel v naročje nazadnjakov? Knez Czartoryski odgovarja na to vprašanje, da nikdar ne. Federalizem je v obče in za Avstrijo še posebno najsvobodnejša sistema, ktera vsem narodom daje pravo in svobodo.

Po vsem zahteva, naj deželni zbor 1) ostane pri svoji deklaraciji, in 2) naj odločno priznava federalizem.

Poslanje galicijskih poslancev v državni zbor po mislih kneza Czartoryskega ni principiелno vprašanje, to je le vprašanje parlamentarnega takta.

Družbene stvari.

Družba sv. Mohorja.

Kakor smo že v zadnjem listu omenili, se je družba to leto zopet za mnogo udov pomnožila. Število vseh

družnikov, letnih in dosmrtnih, je 13.666, po tem takem 3208 več od lanskega leta. Ako pogledamo na posamezne škofije, vidimo, da je v goriški priraslo 281, v krški 132, v lavantinski 1574, v ljubljanski 990, v tržaški 106, v sekovski 24, v poreški 50, in v raznih drugih škofijah 51 udov. Vstanovnikov se je 31 na novo oglasilo.

Vsak družnik dobí letos sedmero bukev, namreč: 1. Življenje svetnikov IV. snopič; — 2. Kristusovo življenje in smrt II. snopič; — 3. Domače in tuje živali II. del; 4. Umni gospodar, spisal Jančar; — 5. Baraga, spisal prof. dr. Vončina; — 6. Perpetua, spisal prof. Lésar, in 7. Koledarček za leto 1870., vsega skup okoli 80 tiskanih pól.

„Besed.“

Društvo sv. Jeronima za izdavanje pučkih knjigah

vživa mnogo milosti i zaštite od strane zagrebačke generalkomande. Društvo ima ponajviše članovah u vojničkoj Krajini osobito iz prostijega puka, komu baš društvo ima biti u har. No još je na predlog rečene visoke vlasti na višjem mjestu dopitana nagrada od 50 for. za gosp. Mijata Stojanovića, nadučitelja u Zemunu, koji je priredio prvu knjižicu („Pijanac“) što ju je ovih danah društvo sv. Jeronima izdalo. Čast i svaka hvala onim, koji tako za prosvjetu svoga puka mare!

„Pučki Prij.“

Vrtec lepoznavski.

Prijateljici.

Novela.

Poleg Dragoile Jarnevićeve svobodno posnel J. Levičnik.

(Dalje.)

VII.

Smrtna tišina, ki je vladala dozdej v grajščini N—*ski, se je skoraj zamenila z nemirom in šalo; kajti akoravno žalujoča po očetu hodila je Judita v črni opravi, ni bila kratkomalo otožnega ali pobitega srca, marveč pogosto jo slišimo prepevati in krohotaje smejati se. Ljuboslavi bilo je sicer to zoperno, prav v srce zoperno; al ni si upala svariti jo, da ne bi komaj vnovič dobljene sestre in prijateljice zopet zgubila. Enkrat si Ljuboslava vendar ni mogla kaj, da ne bi vprašala Judito, kako vendar mora prepevati pri tem, ko pravi, da jej srce plava v žalosti. Judita se nasmeja in odgovori: „Da bi si srce od same tuge tudi iztrgala iz prsi, očeta ne prebudim več iz smrtnega spanja; tebi pa žalost preseda toliko, da si že vsa preobleдела: zavolj tega bi te rada nekoliko razvedrila in oveselila, da se ti vpadla bleđa ličica zopet enmalo pordečijo.“ — Za toliko skrb in ljubezen zahvali se Ljuboslava svoji prijateljici.

Približala se je bila zdaj doba, da se Ljubkovič in Ljuboslava za vselej zedinila po sladkem zakonu. Črne obleke so se odpravile ter delale priprave za ženitovanje. Okolnosti so zahtevale, da se vse to dovrši bolj tihoma; navadna doba javnega žalovanja namreč ni bila še minula, pristojnost pa ni dopuščala, da dvoje zaročenih in ne venčanih pod eno streho, akoravno v veliki grajščini, za dolgo skupaj stanuje. Zastran tega prijatelji nagovoré Ljuboslavo, naj se pohiti s poroko; v to ona po nekakem obotavljanju privoli.

Bil je čas trgatve in spravljajanja sadja. Nenavadno bogato je razlil mili Bog svoj blagoslov čez plodonosno zemljo; obilno bogato obrodili so bili vinogradi in sadovnjaki, in od vseh krajev čuli so se veseli glasi tr-